

De Joodse synagoge

Bijdrage van Herman Wessel
 Sunday, 21 August 2005
 Gewijzigd op Thursday, 12 January 2006

De eerste huissynagoge in Coevorden bestond van 1768 tot 1840. Daarna werd er een nieuwe synagoge gebouwd. De eerste steen werd gelegd op Siwan 5639. De Nederlandse vertaling hiervan is: 9 juni 1839. Deze steen kan men nog steeds zien in het voormalige woonhuis van de voorganger van de Joodse gemeente aan de Kerkstraat. Bij de eerste steenlegging bestond het bestuur uit de heren M. P. Roos, L. Meijboom, L. van Coevorden, D. Roos en C. Danneboom. De Joodse gemeente viert haar Sabbat, vrijdags een half uur voor zonsondergang tot zaterdagsondergang. Op de Sabbat werden drie kerkdiensten gehouden, waarvan de eerste de belangrijkste was. De Sabbat was een rustdag.

Op deze dag was het niet geoorloofd arbeid te verrichten.

Het huis links op de foto was van de voorganger van de Joodse gemeenschap David Krammer. Direct hiernaast lag de Joodse synagoge. Boven de dubbele deur van de synagoge aan de Kerkstraat is een gevelsteen ingemetseld met daarin een Hebreeuwse tekst. De Nederlandse vertaling van deze tekst luidt: "Zij zullen bidden, richtend naar deze plaats en Uw naam loven". De streepjes boven de letters vormen gezamenlijk het jaartal 5639 van de joodse jaartelling.

Rechts op de foto staat de Joodse school. In deze school werden de vergaderingen en de bijeenkomsten gehouden, betreffende de joodse gemeenschap. De school lag tegenover de synagoge tussen het Pannenkoekeindje en de Spoorhavenstraat.

De joodse kinderen kregen hier op maandag, dinsdag en de woensdag in de late middaguren hier godsdienstonderwijs. Overdag gingen ze naar de openbare scholen zoals de Koningin Wilhelminaschool en de Parkschool.

Coevorden had voor de Tweede Wereldoorlog een bloeiende joodse gemeenschap. De verschrikking van de oorlog trof vooral de joodse bevolking. De Duitse bezetter ontnam eerst de joodse burgers hun huizen en goed en later eiste men ook het leven van velen.

Vandaar dat de synagoge, het rabbijnshuis en de joodse school geen dienst meer behoeften te doen en hun functie verloren. De synagoge werd toen gebruikt door een slager, die er vee slachtte, de joodse school werd gebruikt als timmermanswerkplaats.

Op 1 januari 1892 was David Krammer geïnstalleerd als voorganger van de joodse gemeenschap in Coevorden. Precies 43 jaar later, op 1 januari 1935 nam hij afscheid van zijn gemeente. Op dezelfde dag vond de installatie plaats van hun nieuwe voorganger de heer Keizer uit Amsterdam. Deze afscheidsbijeenkomst werd gehouden in de joodse school. Dag en nacht heeft de heer Krammer klaargestaan voor zijn gemeente. Hij was duidelijk in zijn taal en uitlatingen. Vandaar dat de gemeente in eerbetoon van zijn raadsvergaderingen in 1963 een straat naar de oude voorganger noemde: de David Krammerstraat.

De synagoge, het huis van de Rabbi en de joodse school, werden niet goed meer onderhouden en de panden kwamen erg in verval. Het gemeentebestuur van Coevorden besloot deze panden te laten slopen. Bart Makken van de vereniging Vestingstad (niet te verwarren met de Vereniging Vestingsstad Coevorden van nu) zette een actie op touw om de synagoge en het huis van de Rabbi te behouden. Deze actie had succes. Niet alleen bij het gemeentebestuur van Coevorden maar ook bij de hogere instanties. Er staat nu een monumentaal gebouw als herinnering aan de joodse gemeenschap, die Coevorden eens bezat.

Tijdens deze werkzaamheden werd het kerkhof achter de synagoge opgeheven. Zij, die daar begraven lagen, werden onder toezicht van een Opperrabbin herbegraven op de joodse begraafplaats aan de Ballastweg.

Het aantal leerlingen bij de Streekmuziekschool Coevorden steeg enorm. De muziekschool had al op diverse plaatsen in Coevorden een depechance. Om het zo efficiënt mogelijk te kunnen indelen, had men in verschillende plaatsen, o.a. in Dalen, Gramsbergen, Sleen, Oosterhesselen, Schoonebeek en het Duitse Emlichheim een dependance gesticht.

Hierdoor was het niet nodig, dat de leerlingen moesten reizen, maar de leraren.

Op 11 maart 1974 besloot het gemeentebestuur van Coevorden om een nieuwe muziekschool te bouwen aan de Gasthuisstraat. De naastgelegen synagoge met het woonhuis van de Rabbi zou dan door de muziekschool in gebruik kunnen worden genomen.

Aldus geschiedde.

Er kwamen 15 leslokalen. Tot op heden wordt de synagoge gebruikt voor balletlessen en muziekuitvoeringen. In het woongedeelte werden de kantoren ondergebracht. In februari 1977 werd de Streekmuziekschool in gebruik genomen, waarna op 17 mei van het zelfde jaar de officiële opening werd verricht door de heer J. Hollenbeek Brouwer lid van Gedeputeerde Staten in Drenthe.

De synagoge wordt ook gebruikt voor koffieconcerten, georganiseerd door de Culturele Commissie Coevorden.

De joodse school en andere huizen tussen de Botersteeg en de Spoorhavenstraat werden aangekocht door een bouwonderneming. Deze bouwonderneming bouwde er in twee fasen overwegend laagbouwwooningen op in het kader van de eerste aanzet voor stadsvernieuwing, doch enigszins in stijl aangepast aan het verleden. Door de bouw van

deze huizen verdween de toegang van de Kerkstraat tot het Pannekoekendijkje.